

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 508/2023-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľov **Stavebného bytového družstva I, Košice**, Vojenská 14, Košice, a **Profesionálnej dražobnej spoločnosti, s. r. o.**, Masarykova 21, Košice, zastúpených HUSAR AND PARTNERS S. R. O., Vojenská 14, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Ivan Husár, LL.M., proti postupu Mestského súdu Košice (pôvodne Okresného súdu Košice I) v konaniach vedených pod sp. zn. 16C/206/2005 a sp. zn. 16C/115/2010 a proti postupu Krajského súdu v Košiciach v konaniach vedených pod sp. zn. 1Co/292/2008 a sp. zn. 9Co/141/2018 takto

rozhodol:

1. Postupom Mestského súdu Košice (pôvodne Okresného súdu Košice I) v konaniach vedených pod sp. zn. 16C/206/2005 a sp. zn. 16C/115/2010 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Postupom Krajského súdu v Košiciach v konaniach vedených pod sp. zn. 1Co/292/2008 a sp. zn. 9Co/141/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie každému v sume **8 000 eur**, ktoré **j e** im Mestský súd Košice **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie každému v sume **2 000 eur**, ktoré **j e** im Krajský súd v Košiciach **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Mestský súd Košice **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania vo výške **448,73 eur** a Krajský súd v Košiciach **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **112,19 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Vo zvyšnej časti ústavným sťažnostiam **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 508/2023-23 z 11. októbra 2023 boli prijaté ústavné sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu (pôvodne okresného súdu) v konaniach vedených pod sp. zn. 16C/206/2005 a sp. zn. 16C/115/2010 a postupom krajského súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 1Co/292/2008 a sp. zn. 9Co/141/2018.

2. Z ústavných sťažností, ich príloh a predložených súdnych spisov vyplýva, že sťažovatelia sú žalovanými (v 1. a 2. rade) v súdnom spore vedenom pôvodne okresným súdom pod sp. zn. 16C/206/2005 o určenie neplatnosti dražby na základe žaloby podanej 28. novembra 2005 žalobcom [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“). Okresný súd rozsudkom sp. zn. 16C/206/2005 zo 7. mája 2008 žalobu zamietol a sťažovateľom priznal náhradu trov konania proti žalobcovi vo výške 10 144 Sk. Na základe odvolania podaného žalobcom krajský súd rozsudkom sp. zn. 1Co/292/2008 z 3. septembra 2009 rozsudok okresného súdu potvrdil a žiadnej zo strán sporu náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 4Cdo/14/2010 z 11. februára 2010 obe uvedené rozhodnutia súdov nižších inštancií zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie s odôvodnením, že z obsahu súdneho spisu nevyplýva, že by súd prvej inštancie dal žalobcovi po tom, ako mu priznal oslobodenie od súdnych poplatkov, poučenie o možnosti žiadať ustanoviť na svoje zastupovanie v konaní zástupcu z radov advokátov (§ 30 Občianskeho súdneho poriadku). Z uvedeného nedostatku postupu súdu prvej inštancie nevyvodil žiaden dôsledok ani odvolací súd, a teda konanie pred oboma súdmi bolo postihnuté vadou, a to odňatím možnosti žalobcu konať pred súdom, zakladajúcou prípustnosť a zároveň dôvodnosť podaného dovolania.

3. Po vrátení veci dovolacím súdom bola veci žalobcu okresným súdom pridelená nová sp. zn. 16C/115/2010. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 16C/115/2010 z 26. mája 2017 určil, že dražba bytu (presne špecifikovaného vo výroku) je neplatná (výrok I), žalobu proti žalovanému v 3. rade zamietol (výrok II), žalobcovi priznal proti sťažovateľom a žalovaným vo 4. až v 174. rade náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok III) a žalovanému v 3. rade proti žalobcovi náhradu trov konania nepriznal (výrok IV). Proti výrokom I a III rozsudku okresného súdu podal 24. októbra 2017 odvolanie žalovaný v 2. rade (sťažovateľ Stavebné bytové družstvo I, Košice). Krajský súd rozsudkom sp. zn. 9Co/141/2018 zo 17. apríla 2019 rozsudok okresného súdu vo výrokoch I a III

potvrdil (výrok I) a žalobcovi priznal v celom rozsahu náhradu trov odvolacieho konania proti žalovanému v 2. rade (sťažovateľovi Stavebné bytové družstvo I, Košice; výrok II). Tento rozsudok krajského súdu napadol žalovaný v 2. rade (sťažovateľ Stavebné bytové družstvo I, Košice) dovolaním a dovolací súd ho uznesením sp. zn. 8Cdo/209/2020 z 23. novembra 2022 zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie s konštatovaním, že dovolateľ opodstatnene namietal porušenie svojich procesných práv v takej miere, že postupom súdu došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Nedoručením žalobcovho vyjadrenia k odvolaniu došlo v konaní k procesnej vade podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorá zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale zároveň aj jeho dôvodnosť. Zároveň uviedol, že odvolací súd konal so zomrelými osobami, ktoré neboli nositeľmi procesnej subjektivity, a tým zaťažil svoje konanie a rozhodnutie tiež vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. b) CSP. Existencia tejto vady mala rovnako za následok zrušenie dovolaním napadnutého rozsudku a vrátenie veci odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

4. Spis mestského súdu (pôvodne okresného súdu) bol 23. januára 2023 predložený krajskému súdu ako odvolaciemu súdu na nové rozhodnutie a bola mu pridelená sp. zn. 11Co/12/2023. Krajský súd dosiaľ vo veci nerozhodol.

5. S účinnosťou od 1. júna 2023 vstúpili do platnosti viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 18m ods. 1 zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov sa Okresný súd Košice I od 1. júna 2023 označuje ako Mestský súd Košice.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Podstatou identických ústavných sťažností je tvrdenie sťažovateľov o porušení ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a ich práva na prejednanie veci v primeranej lehote, pretože predmetné konanie už trvá viac ako 17 rokov a ešte stále nie je právoplatne ukončené. Porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sťažovatelia odôvodnili tým, že samotná dĺžka konania v tomto prípade nadobudla charakter odopretia spravodlivosti.

III.

Vyjadrenia mestského súdu a krajského súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenia mestského súdu a krajského súdu:

7. Ústavný súd vyzval predsedu mestského súdu a predsedníčku krajského súdu na vyjadrenie k podaným ústavným sťažnostiam.

8. Podpredsedníčka mestského súdu vo svojom podaní z 26. októbra 2023 chronologicky zhrnula doterajší priebeh napadnutého konania pred mestským súdom (pôvodne okresným súdom). Následne posudzovala, či postupom mestského súdu došlo k porušeniu práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Vo vzťahu k právnej a faktickej zložitosti veci videla určitý stupeň náročnosti, pokiaľ ide o skutkovú stránku napadnutého konania. V jeho priebehu bolo

potrebné viackrát aktualizovať okruh účastníkov na strane žalovaných, zabezpečiť väčšie množstvo listinných dôkazov, pripojiť súdne spisy, ktoré s vecou súviseli. K celkovej dĺžke konania prispeli aj sporové strany, žalobca viackrát spresňoval okruh žalovaných subjektov a následne súd musel rozhodovať o pripustení týchto zmien a z toho dôvodu musel aj niektoré pojednávania odročovať. V priebehu konania niekoľko termínov pojednávania bolo zrušených na žiadosť strán sporu, žalobcu i žalovaných. Najdôležitejším kritériom je však samotný postup mestského súdu, ktorý v napadnutom konaní nepostupoval dostatočne rýchlo. Prvé pojednávanie nariadil po dva a pol roku od jeho začatia (30. apríla 2008), na druhom pojednávani 7. mája 2008 vo veci meritórne rozhodol, avšak jeho rozsudok bol v dovolacom konaní zrušený a vrátený na ďalšie konanie. V ďalšom postupe mestského súdu zistila niekoľko časových úsekov, keď bol súd dlhšiu dobu absolútne nečinný (od septembra 2010 do mája 2012, od mája 2012 do mája 2013, od augusta 2013 do októbra 2014, od októbra 2014 do novembra 2015, od novembra 2015 do mája 2016). Vychádzajúc z uvedeného, v rámci vyjadrenia konštatovala, že postupom mestského súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom.

9. Predsedníčka krajského súdu vo svojom vyjadrení z 25. októbra 2023 poukázala na skutočnosť, že ústavné sťažnosti boli prijaté na ďalšie konanie iba v časti namietaného postupu krajského súdu v už skončených konaniach vedených pod sp. zn. 1Co/292/2008 a sp. zn. 9Co/141/2018. Predmetné veci boli rozhodnuté v rámci časových možností daných senátov, zohľadňujúc poradie, v akom veci do senátu napadli, počet a skladbu nerozhodnutých vecí v danom senáte v danom čase a bez akýchkoľvek subjektívnych prieťahov. Pokiaľ následne došlo k zrušeniu rozsudku krajského súdu sp. zn. 9Co/141/2018 zo 17. apríla 2019 najvyšším súdom, v časti postupu krajského súdu v konaní vedenom súčasne pod sp. zn. 11Co/12/2023 ústavná sťažnosť nebola prijatá na ďalšie konanie. Vzhľadom na dĺžku trvania oboch napadnutých odvolacích konaní nepresahujúcu spolu dvadsaťštyri mesiacov krajský súd svojím postupom nezavinil, že konanie ako celok trvá už viac ako sedemnásť rokov. Posudzovanie vecnej (ne)správnosti rozhodnutia krajského súdu a jeho vplyvu na možnosť vzniku prieťahov v napadnutom konaní predsedníčke mestského súdu neprináleží. Vzhľadom na uvedené považuje ústavné sťažnosti sťažovateľov za neopodstatnené.

III.2. Replika sťažovateľov:

10. Vyjadrenia mestského súdu a krajského súdu doručil ústavný súd sťažovateľom, ktorí vo svojom podaní z 2. novembra 2023 v podstatnom k postupu krajského súdu uviedli, že *«nemali vedomosť o tom, že došlo k prideleniu novej spisovej značky na Krajskom súde Košice. Krajský súd Košice, totiž od postúpenia spisu (23.1.2023) po druhom zrušujúcom uznesení NS SR 8 Cdo/209/2020 neuskutočnil žiadne úkony nariadené NS SR (napríklad nedoručil vyjadrenie žalobcu k podanému odvolaniu sťažovateľom v pozícii žalovaných). Sťažovatelia sa až z uznesenia ústavného súdu SR dozvedeli, že spis je na Krajskom súde Košice vedený pod novou spisovou značkou 11 Co 12/2023. Z obsahu sťažnosti je ale zrejme, že namietajú aj konanie vedené na KS Košice pod touto spisovou značkou, čo je zrejme aj Krajskému súdu Košice, keď sám citoval obsah sťažnosti : „k dnešnému dňu nie je vec rozhodnutá a Krajský súd v Košiciach nevykonal po zrušení jeho rozhodnutia sp. zn. 9 Co/141/2018 žiadne úkony.“ Je zrejme, že konanie vedené k dnešnému dňu pod spis. značkou 11 Co 12/2023 je pokračovaním konania medzi tými istými stranami sporu ohľadom tej istej sporovej veci ako tomu bolo v konaní 9 Co/141/2018. Sťažovatelia teda dopĺňajú a upresňujú svoju ústavnú sťažnosť tak, že sa týka aj konania vedenom k dnešnému dňu na*

Krajskom súde Košice pod spis. značkou 11 Co/12/2023 a tomu prispôsobujú aj navrhovaný výrok nálezu ústavného súdu SR (vid' nižšie).».

11. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavných sťažností

12. Podstata námietok sťažovateľov je založená na tvrdení, že doterajšia ochrana ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote nie je zavinením mestského súdu (pôvodne okresného súdu) a krajského súdu v napadnutých konaniach dostatočne rýchla a účinná.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

15. Ústavný súd si pre účely rozhodnutia o ústavnej sťažnosti vyžiadal kompletný spisový materiál, s ktorého obsahom sa podrobne oboznámil.

16. Pri posudzovaní prvého kritéria, a to zložitosti veci, dospel ústavný súd k záveru, že vo veci ide o rozhodovanie o určení neplatnosti dražby. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nejde o privilegovaný typ konania. Sťažovatelia nepovažujú predmet konania za zložitý, čo potvrdila aj podpredsedníčka mestského súdu. Napriek tomu je potrebné zohľadniť, že okolnosťou značne sťažujúcou postup súdu v napadnutom konaní je počet subjektov vystupujúcich na strane žalovaných a s tým spojené opakované rozhodovanie o pripustení ďalších účastníkov do konania (v súvislosti s prechodom a prevodom vlastníckeho práva), čo spomaľuje nariadenie pojednávania. Ústavný súd však nemôže nebrať do úvahy aj argumentáciu sťažovateľov, že ani zložitejší predmet konania nemôže ospravedlniť skutočnosť, že vec sťažovateľov nie je právoplatne rozhodnutá ani po 18 rokoch od jej začatia.

17. Druhým kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutých konaniach došlo k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľov ako strany napadnutých konaní. Ústavný súd

nezistil také správanie sťažovateľov, ktoré by relevantne prispelo k vzniku zbytočných prietáhov v napadnutých konaniach.

18. Ďalším kritériom, na základe ktorého ústavný súd zisťuje, či v napadnutých konaniach došlo k zbytočným prietáhom, je postup mestského súdu (pôvodne okresného súdu) a krajského súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v ktorej zmysle zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

19. Vychádzajúc z predloženého súdneho spisu, ústavný súd zistil, že napadnuté konanie od doručenia žaloby žalobcu (28. novembra 2005) trvá viac ako osemnásť rokov (bez právoplatného ukončenia sporu), čo predstavuje už samo osebe ústavnoprávne neakceptovateľný stav trvania právnej neistoty. Mestský súd (pôvodne okresný súd) vo veci sťažovateľov rozhodol rozsudkom zo 7. mája 2008, ktorý krajský súd rozsudkom z 3. septembra 2009 potvrdil, avšak dovolací súd predmetné rozhodnutia zrušil a vec vrátil mestskému súdu (pôvodne okresnému súdu) na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V poradí druhý rozsudok mestského súdu (pôvodne okresného súdu) z 26. mája 2017 bol taktiež odvolacím súdom potvrdený rozsudkom zo 17. apríla 2019, avšak následne dovolacím súdom došlo k zrušeniu rozhodnutia odvolacieho súdu a ten má vo veci opätovne rozhodnúť.

20. Neefektívnosť v postupe mestského súdu (pôvodne okresného súdu), ako aj krajského súdu v napadnutých konaniach potvrdzujú uvedené zrušujúce rozhodnutia dovolacieho súdu. Pre posúdenie predmetných konaní je podľa názoru ústavného súdu podstatná skutočnosť, že v dôsledku opísaného neefektívneho postupu uvedených súdov nie je vec sťažovateľov ani po osemnástich rokoch od podania žaloby právoplatne rozhodnutá. V okolnostiach danej veci musí ústavný súd zdôrazniť, že čas konania na inštančne nadriadenom súde v prípade zrušenia rozhodnutia z procesných dôvodov ide aj na „vrub“ súdu, ktorému sa rozhodnutie zrušilo. Podľa názoru ústavného súdu podiel mestského súdu (pôvodne okresného súdu) na doterajšej dĺžke napadnutého konania je neprehliadnuteľný, a to v dôsledku jeho neefektívnej činnosti spojenej s vydaním rozhodnutia, ktoré bolo dovolacím súdom zrušené (rozsudok zo 7. mája 2008). Krajský súd prispel k celkovej dĺžke konania najmä vydaním prvého rozsudku vo veci (z 3. septembra 2009), ktorý bol dovolacím súdom zrušený a druhým rozsudkom (zo 17. apríla 2019), ktorý dovolací súd taktiež zrušil a vec sa tak nachádza na krajskom súde, ktorý má opätovne rozhodnúť.

21. Zistené skutočnosti sú postačujúce na vyvodenie konečného záveru, že celková dĺžka konania vo veci sťažovateľov je z ústavného hľadiska celkom zjavne neakceptovateľná. Svojím postupom mestský súd (pôvodne okresný súd), ako aj krajský súd prispeli k dĺžke napadnutého konania v takom rozsahu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bodoch 1 a 2 výroku tohto nálezu.

22. Ústavný súd už niekoľkokrát judikoval, že ani právne či skutkovo sebanáročnejší prípad nesmie trvať v právnom štáte dlhú dobu. Časový horizont toho, kedy sa strane konania dostáva konečného rozhodnutia vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou meradla celkovej spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Čím je tento časový horizont dlhší, tým viac sa rozostavajú kontúry spravodlivosti v očiach dotknutých strán v konaní, ako aj vo všeobecnom vnímaní verejnosti a verejnej mienky.

Neprimeraná dĺžka konania sa potom priamo odráža v dôvere občana v štát, v jeho inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou na fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu (m. m. I. ÚS 688/2014).

23. V systematike ústavy sú primeraná celková dĺžka, rýchlosť a plynulosť súdneho konania obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a nie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. K vysloveniu porušenia základného práva na súdnu ochranu z týchto dôvodov však napriek tomu môže dôjsť v prípade, ak namietané zbytočné prietahy (spôsobené neodôvodnenou nečinnosťou alebo neefektívnou a nesústredenou činnosťou), ako aj celková doterajšia dĺžka preskúmaného súdneho konania signalizujú, že v postupe súdu došlo k pochybeniam takej intenzity, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti posudzovanej veci (najmä predmetu konania, teda toho, čo je pre sťažovateľa v stávke) možno uvažovať o odmietnutí spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 242/07 – *a contrario*). Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že vykonanie spravodlivosti s neprimeraným (extrémnym) oneskorením vo svojej podstate ohrozuje základné právo na súdnu ochranu, a tým aj dôveryhodnosť justície (m. m. IV. ÚS 184/2010, IV. ÚS 13/2018).

24. Ústavný súd, aplikujúc uvedené právne názory na vec sťažovateľov, konštatuje, že z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci, jej významu pre sťažovateľov a skutočnosti, že od podania žaloby uplynulo viac ako 18 rokov bez právoplatného skončenia veci samej, je ústavný súd toho názoru, že uvedený stav je nezlučiteľný s požiadavkami vyplývajúcimi z podstaty základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Dlhodobé trvajúce súdne konanie bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej totiž vo svojej podstate možno kvalifikovať vo vzťahu k sťažovateľom ako odmietnutie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*). Rezumujúc všetky skutočnosti vo veci sťažovateľov, ústavný súd rozhodol tak, že postupom mestského súdu (pôvodne okresného súdu) v napadnutom konaní došlo aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

25. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

26. V nadväznosti na repliku sťažovateľov, v ktorej žiadali o úpravu petitu už prijatej ústavnej sťažnosti (bod 10), ústavný súd, vychádzajúc z nálezu č. k. II. ÚS 183/2019-35 z 2. októbra 2019, poukazuje na § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde, z ktorého vyplýva, že ak ústavný súd návrh na začatie konania neodmietne alebo ho nezamietne podľa § 57, prijme ho pri predbežnom prerokovaní na ďalšie konanie v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu. Uvedené ustanovenie zákona o ústavnom súde (bez ohľadu na neobmedzenie zákonnou lehotou na podanie ústavnej sťažnosti v prípade pretrvávajúcich prietáhov) vylučuje možnosť sťažovateľa meniť či rozširovať, resp. dopĺňať v období po prijatí ústavnej sťažnosti návrh na začatie konania (ústavnú sťažnosť), ktorý je koncentrovane vyjadrený v petite, na čo ústavný súd konštantne poukazuje vo svojej ustálenej judikatúre (pozri napr. m. m. I. ÚS 36/02, I. ÚS 109/02, III. ÚS 196/08, III. ÚS 225/08, IV. ÚS 305/09). Tento záver vyplýva zo skutočnosti, že konanie

pred ústavným súdom je konštruované v dvoch na seba nadväzujúcich etapách (fázach), ktoré možno „pracovne“ označiť ako etapa predbežného prerokovania návrhu a etapa rozhodovania o návrhu vo veci samej. V prvej etape upravenej najmä v § 56 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje a rozhodne buď o jeho odmietnutí, alebo o jeho prijatí na ďalšie konanie, pričom zároveň rozhodne aj o rozsahu, v akom ho prijme na ďalšie konanie. Po prijatí návrhu na ďalšie konanie ústavný súd rozhoduje o ňom vo veci samej (meritórne), a to v rozsahu, v akom bol prijatý na ďalšie konanie. Vzhľadom na predostretý právny výklad ústavný súd neprihliadal na návrh sťažovateľov na úpravu petitu.

27. Vychádzajúc z uvedeného a z návrhu pôvodných petitov ústavných sťažností, ústavný súd nevyhovel tým častiam ústavných sťažností (bod 6 výroku tohto nálezu), v ktorých sťažovatelia navrhujú prikázať krajskému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9Co/141/2018 konať, keďže predmetné odvolacie konanie bolo právoplatne skončené, a to ešte pred podaním ústavných sťažností. Na margo vyjadrenia sťažovateľov v replike sa ústavný súd nestotožňuje s ich argumentáciou, že v dôsledku nečinnosti krajského súdu po vrátení mu veci dovolacím súdom nemali vedomosť o pridelení novej spisovej značky odvolacím súdom. Sťažovateľom nič nebránilo v tom, aby si uvedenú skutočnosť v čase spísania ústavných sťažností overili na mestskom súde, resp. krajskom súde. Uvedené je o to viac zarážajúce, že subjekt domáhajúci sa ochrany na ústavnom súde pre porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov si v čase podania ústavnej sťažnosti nezistí aktuálny stav napádaného konania, a to o to viac, že v čase doručenia, resp. spísania ústavných sťažností sa vec sťažovateľov nachádzala na odvolacom súde už viac ako päť mesiacov (s pridelenou novou spisovou značkou).

28. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

29. Sťažovatelia sa v ústavných sťažnostiach domáhajú priznania finančného zadost'účinenia v sume 15 000 eur pre každého od mestského súdu a v sume 8 000 eur pre každého od krajského súdu. Uvedené odôvodňujú primárne poukazom na celkovú doterajšiu dĺžku konania v ich veci bez toho, aby v nej bolo právoplatne rozhodnuté, čo pripisujú na ťarchu nečinnosti vo veci konajúcich súdov. Zároveň poukazujú na to, že žijú v neistote ako súdny spor dopadne a či jeho výsledok nebude mať na nich negatívny finančný dopad, preto alokujú nemalé finančné prostriedky, ktoré nemôžu použiť na iné účely. Súčasne neprimerane dlho musia financovať aj vedenie súdneho sporu. Právna neistota sťažovateľov je veľmi závažná, keďže v prípade určenia neplatnosti dražby z dôvodu pochybenia na strane dražobníka existuje reálne riziko náhrady škody požadovanej zo strany vydražiteľa nehnuteľnosti. Reálne tak hrozí, že vydražiteľ si bude uplatňovať náhradu škody proti sťažovateľom, pričom cena draženej nehnuteľnosti v roku 2005 bola približne vo výške 50 000 eur, avšak v súčasnosti sa pohybuje v sume okolo 150 000 eur.

30. Cieľom finančného zadost'účinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie

finančného zadosťučinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

31. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predovšetkým význam konania pre sťažovateľov, celkovú dĺžku konania vo veci sťažovateľov, nečinnosť, resp. neefektívnu činnosť mestského súdu (pôvodne okresného súdu), ako aj krajského súdu, ústavný dospel k záveru, že sťažovateľom prináleží finančné zadosťučinenie. Za spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané považoval priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 8 000 eur vo vzťahu k mestského súdu (bod 3 výroku tohto nálezu) a vo výške 2 000 eur vo vzťahu ku krajskému súdu (bod 4 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia, ktorú už ústavný súd nepovažoval za primeranú, návrhu sťažovateľov nevyhoviel (bod 6 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy

32. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

33. Každý zo sťažovateľov zastúpený v konaní tým istým právnym zástupcom si v samostatne podanej ústavnej sťažnosti uplatnil aj nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 530,86 eur.

34. Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

35. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

36. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je vo výške 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur. Právna zástupkyňa sťažovateľov žiadala o priznanie náhrady trov konania pri každej samostatne podanej ústavnej sťažnosti napriek tomu, že sa týkali toho istého súdneho konania a boli obsahovo úplne identické, pričom ústavnému súdu boli doručené v ten istý deň. Ústavný súd preto nepovažoval tieto trovy konania za účelne vynaložené v zmysle § 251 CSP (porov. II. ÚS 349/2011) a rozhodol o nich podľa citovaného § 13 ods. 2 vyhlášky.

37. Za účelne vynaložené považoval ústavný súd dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava právneho zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume 104,34 eur, čo je odmena za jeden úkon právnej služby znížená o 50 % (t. j. 50 % zo sumy 208,67 eur) a režijný paušál dvakrát vo výške 12,52 eur, čo spolu predstavuje sumu 233,72 eur, ktorú ústavný súd zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 46,74 eur, pretože právna zástupkyňa sťažovateľov je platiteľkou DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 280,46 eur.

Ústavný súd teda stanovil náhradu trov konania za jedného sťažovateľa v sume 280,46 eur, pričom náhrada trov konania spolu za dvoch sťažovateľov predstavuje sumu 560,92 eur. Povinnosťou ich úhrady pomerne zaviazal mestský súd, ako aj krajský súd, a to s poukazom na rozsah priznaného finančného zadosťučinenia odvíjajúci sa od miery porušenia práv sťažovateľov (bod 5 výroku tohto nálezu).

38. Náhradu za tretí úkon právnej služby – vyjadrenie z 2. novembra 2023 ústavný súd nepriznal, pretože obsah doručeného vyjadrenia nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

39. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia sú mestský súd, ako aj krajský súd povinné uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

40. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu